

Pri oblikovanju kulturnega Tromostovja je Plečnik ohranil obstoječi stari most, kar je pocenilo celoten projekt, osrednjemu mostu je dodal dve brvi za pešce ter poenotil ograjo s stebriči in lučmi. Foto: Matevž Paternoster / MGML

PLEČNIKOVA LJUBLJANA – NOV BISER NA UNESCOVEM SEZNAMU

Letošnje leto je prav posebno, saj obeležujemo 150 let, odkar se je v Ljubljani, v takratnem ljubljanskem predmestju Gradišče, staršema Andreju in Heleni rodil deček Jože, ki je zrasel, dozorel in se oblikoval v mojstra arhitekta, oblikovalca in profesorja Jožeta Plečnika. Danes si Ljubljane brez mnogih brezčasnih Plečnikovih stvaritev nikakor ne moremo zamisliti, zato izkoristite jubilejno leto za spoznavanje arhitektove izjemne arhitekture, ki je od lani vpisana na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine.

Jože Plečnik je naše glavno mesto zaznamoval tako močno, da mu danes lahko rečemo kar Plečnikova Ljubljana, malo manj pa je znano dejstvo, da Plečnik nad rodnim mestom ob stalni naselitvi v Trnovem jeseni leta 1921 ni bil ravno najbolj navdušen. Takole je pisal bratu Andreju leta 1922:

»Poznam samo eno pot ... in tudi ta je prijetnejša v noči, zaradi ljudi in zaradi nepopisno grdega mesta. Jaz sicer ne bom nobenega mesta zidal in ga tudi nisem, ali Ljubljana je neznošno grda. Ali je ona izraz ljudske duše? Potem je čudno z nami.«

Od takrat pa vse do arhitektove smrti se je v oblikovanju mesta zgodil preobrat: Ljubljana je prav zaradi del Jožeta Plečnika postala urbanistična in arhitekturna celostna umetnina, eno redkih mest, ki so tako temeljito zaznamovana z delom enega samega arhitekta.

Plečnik se je z rojstnim mestom ukvarjal že od študijskih let, svoje vizije pa je počasi začel uresničevati po letu 1921, ko se je po dolgih letih življenja na Dunaju in v Pragi, tukaj za stalno naselil. Razumevanje za svoje projekte je našel pri Matku Prelovšku, načelniku mestnega gradbenega urada, s katerim sta pri urejanju mesta

tesno sodelovala, in na njegovo pobudo je leta 1928 izdelal osnutek regulacijskega načrta Ljubljane, ki je določal smernice za prihodnji razvoj mesta. Močno podporo je imel tudi pri umetnostnem zgodovinarju Francetu Steletu, ki je bil vodilni konservator in vodja spomeniškega urada ter si je veliko prizadeval za popularizacijo Plečnika.

Plečnik je svojo vizijo Ljubljane postopoma uresničeval več kot tri desetletja. Vstopal je v že izgrajen prostor, ga z občutkom preoblikoval in nadgrajeval ter tako med letoma 1921 in 1957 v njegovo mrežo vtikal vrsto izjemnih stavb. Premišljeno, z mislijo na celoto, je oblikoval tako monumentalne stavbe kot tudi majhne parkovne ureditve, pri čemer je vsaki, še tako neznatni nalogi namenil enako pozornost. Vse to je ustvaril v času, ko mestne oblasti niso imele denarja za velike javne projekte s strategijo nizkopronačunskih projektov in manjših ureditev ter s premišljenim izborom gradiv. Njegova dediščina tako ni samo obsežna avtorska stvaritev, ampak tudi uspešen primer urejanja mesta po delih v daljšem časovnem obdobju.

Pri urejanju mesta je Plečnik zasnoval dve glavni osi: kopensko os, ki pelje od Plečnikove hiše v Trnovem do Kongresnega trga s parkom Zvezda, ter vodno os, ki se vije od ureditev nabrežij Ljubljane v Trnovem do zapornic na Ljubljani malo pred Cukrarno. Z oblikovanjem dveh glavnih in množice manjših osi v mestu je Plečnik preurejal mesto, ga delal bolj prijaznega za meščane in ustvarjal nove poglede. Mesto in svoje projekte je tudi zaradi manjših finančnih sredstev pogosto urejal z zelenjem. Rastlinje je razumel kot arhitekturno sredstvo, s katerim je včasih zakrival oz. usmerjal poglede, po drugi strani pa je z oblikami krošenj ali grmi-

čevja lahko tudi dopolnjeval svojo arhitekturo. Na Vegovi ulici je na primer s topoli, ki jih je zasadil na zahodni strani ulice, zakril in s krošnjami poenotil obstoječe fasade stavb; na današnji Levstikov trg (nekdaj Šentjacobski trg) je po celotnem obodu trga zasadil okroglaste javorje, ki se izmenjujejo z betonskimi konfini v obliki krogel; inovativno zasnovan je tudi Plečnikov Trnovski most, kjer je arhitekt kar na most zasadil najprej osem cipres, ki jih je kasneje zamenjal z brezami.

Mesto je pojmoval kot kraj slovesnosti, srečevanj in razmišljanj o preteklosti, s svojimi ureditvami pa ga je prilagodil predvsem pešču – ustvaril je arhitekturo po meri človeka, kar je julija 2021 pripomoglo k uspešni uvrstitvi Plečnikovih del v Ljubljani na prestižni Unescov seznam svetovne kulturne dediščine.

O izjemnosti Plečnikovih ljubljanskih stvaritev se je v članku, objavljenem v Kroniki slovenskih mest, že leta 1939 izrekel France Stele, ki je tudi prvi uporabil izraz 'Plečnikova Ljubljana'; takole je zapisal:

»Plečnikova Ljubljana je sicer osebna Ljubljana, posledica njegove močne osebnosti, ki se je po nji udeleževala, je pa tudi naša skupna, kolektivna Ljubljana, ker je Plečnik prisluškoval utripom naše ljubezni zanjo in tistim pobudam, ki jih je Ljubljana preteklosti latentno, skrito hranila za sedanjí čas.«

Ana Porok, Maja Kovač, MGML

Butični ogled Plečnikove hiše v Trnovem ponuja edinstven vpogled v mojstrovno življenje in ustvarjanje ter pomeni izjemno izhodišče za spoznavanje Plečnikove Ljubljane. Foto: Matevž Paternoster / MGML

PROGRAM

14. 5. 2022 ob 11. uri SPLOŠNO JAVNO VODENJE PO RAZSTAVI MOJA LJUBLJANICA

Spoznajte reko Ljubljanico, njeno skrivnostno kraško zaledje, številne arheološke najdbe iz njene struge ter zgodovino razvoja Vrhnike, na katero je imela reka velik vpliv. Obiskovalci se lahko javnemu vodenju brezplačno pridružite z nakupom vstopnice.

Prijave sprejemamo do petka, dan pred vodenjem: info@mojaljubljana.si ali 041 354 203

27. 9. 2019 - 13. 9. 2022

TOR.-NED. 10.00-18.00

OBČASNA RAZSTAVA

Podvodna kulturna dediščina slovenskega morja

Na območju notranjih morskih voda in teritorialnega morja Republike Slovenije se nahaja devetindeset registriranih arheoloških najdišč. Dosedanje raziskave so opozorile na velik potencial potopljenih arheoloških najdišč za poznavanje sprememb okolja in klime v holocenu, plovnih sredstev, pristanišč in drugih pomorskih objektov ter medkulturnih povezav in stikov v prazgodovini, antiki in mlajših obdobjih.

18. 5. 2022, 10.00-18.00

MEDNARODNI MUZEJSKI DAN

Dan odprtih vrat

Ob mednarodnem dnevu muzejev vljudno vabljeni v razstavišče Moja Ljubljana na brezplačni ogled stalne in občasne razstave.

DOGODKOV POLNO PLEČNIKOVO LETO 2022

V Plečnikovi hiši, ki predstavlja izvrstno izhodišče za raziskovanje Plečnikove Ljubljane, v letošnjem jubilejnim letu, pripravljamo vrsto zanimivih razstav in dogodkov. Sredi junija pa se v Mestnem muzeju Ljubljana odpira velika pregledna razstava, ki nastaja v sodelovanju Fakultete za arhitekturo in oblikovanje ter Muzeja za arhitekturo in oblikovanje ter Muzeja in galerij mesta Ljubljane in bo obiskovalcem še bolj približala, izluščila in osvetlila detajle iz Plečnikovega življenja in dela. Več informacij na www.mgml.si.

